

Д. П. Урсу

Айвазов Асан Сабрі

АЙВАЗОВ Асан Сабрі (06. 05. 1878, м. Алупка, нині АР Крим – 17. 04. 1938, Сімферополь) – кримськотатарський письменник, педагог, громадський діяч. 1892–96 навч. у Стамбул. пед. інституті, освіту продовжив у Каїрі (1908). Під час перебування в Туреччині друкував статті в г. «Терджиман» («Перекладач») І. Гаспринського, в ін. видавництвах Стамбула і Баку. Після повернення до Криму працював учителем в Алупці, від 1913 – у Бахчисарайі. Деякий час викладав у Лазарев. інституті сх. мов у Москві. Автор худож. творів «Хаят акъвали» («Життя народу», Баку, 1907), «Неден бу ала къалдыкъ» («Чому ми дійшли до такого життя»), п'єси «Тайфун» (перекл. та переробка), публіцист. творів «Усул-и-тедрис» («Методи навчання»), «Есарет къурбанлары» («Жертви рабства», усі – Бахчисарай, різні роки) та ін. Вів активну політ. діяльність. У 1906–1908 разом із Р. Медієвим випускав г. «Ветан хадімі» («На службі Батьківщині»), від 1914 – видавець-ред. г. «Терджиман». За своїми ідейно-політ. переконаннями належав до есерів. Сформулював ідею гармон. поєднання передової європ. науки і технології з нац. самобут. культурою, вказував на японців як на взірць для наслідування. 1917–18 – ред. г. «Міллет» («Нація»), двічі обирався головою меджлісу (січень і травень 1918), був послом край. уряду в Туреччині. У листопаді – грудні 1917 виступав за створення в Росії «однорідного соціалістичного» уряду без більшовиків, за співпрацю з Укр. ЦР. Один із організаторів та керівників нац. партії *Міллі Фірка*. Після встановлення в Криму рад. влади працював у відділі перекладів ЦВК, від 1922 – на посаді ст. асист. у Крим. університеті, викл. араб. і турец. мов. У 1922 разом із М. Недимом та У. Боданинським виїжджав до Туреччини для організації допомоги голодуючим у Криму. Учасник 1-го Всесоюз. тюркол. з'їзду в Баку (1926), виступав з доповідями на 1-й (1927) та 2-й (1929) Крим. мовних конф. Прихильник переведення рідної мови на лат. шрифт, очолював обл. раду Товариства нового тюрк. алфавіту. В 1926–27 друкував мовознавчі статті у г. «Ени дунья» («Новий світ»), ж. «Илери» («Вперед») та «Окъу ишлери» («Проблеми освіти»). Звільнений з Крим. пед. інституту 1932 (за ін. даними – 1934). Заарешт. 5 квітня 1937, а через рік розстріляний.

Основні твори

Енъи ёл: Латин элефбесине даир (Новий Шлях: Про латинський алфавіт). Акъмесджит, 1927;
Эдебий-ильмий тиле догъру (До правильної літературної мови) // ЕД. 1927, 29 трав.; Асрий-
медений языя догъру (До сучасної культурної писемності) // ЕД. 1927, 31 трав.; 23 черв.;
Октябрь инкълябы ве татар муневверлери (Жовтнева революція і татарська інтелігенція)
// Илери. 1927. № 10; Къырает китабы (Книга для читання). Акъмесджит, 1928; Меюс
шаирлеримиз (Розчаровані поети) // ОИ. 1928. № 4–5.

Рекомендована література

1. Фалев П. А. Из идеологии крымскотатарской интеллигенции // Изв. Таврич. учеб. архив. комиссии. 1918. № 54;
2. Научные работники Крыма. Сф., 1927;
3. D. Seydament. Krym. Warszawa, 1930;
4. E. Kirimal. Der Nationale Kampf der Krimtürken. Emsdetten, 1952;
5. С. S. Kirimer. Bazi hatiralar (Уривки зі спогадів). Istanbul, 1993;
6. Юнусов Ш. Мукъаддес топракътаки тамырларымыз (Наше коріння на священній землі) // Йылдыз (Зірка). 1993. № 3;
7. Урсу Д. П. Шаркъшынаслыкъ ве Къырым шаркъшынаслары (Сходо-знавство і сходознавці Криму) // Там само. 1998. № 2;
8. Tatars of the Crimea: Their Struggle for Survival. Durham, 1998;
9. Урсу Д. П. Очерки истории культуры крымскотатарского народа. Сф., 1999;
10. Деятели крымскотатарской культуры. (1921–1944 г.): Биобиблиографический словарь / Гл. ред. и сост. Д. П. Урсу. Сф., 1999.

Бібліографічний опис:

Айвазов Асан Сабрі / Д. П. Урсу // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-42798>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).